

Reportatge Valèria Gaillard

MORTS I SENSE FLORS

Les tombes dels escriptors catalans cauen en l'oblit

Viatger sense destí fix a l'estil d'un Claudio Magris –recentment investit *honoris causa* per la Universitat de Barcelona–, l'escriptor holandès Cees Nootboom (la Haia, 1933) va fer un recorregut funerari –si es pot dir així– que el va dur a visitar les tombes de noranta poetes i pensadors d'arreu del món. Va viatjar des de Cotlliure, per veure la de Machado, fins al Japó, per contemplar la de Murasaki Shikibu. El resultat, *Tombes de poetas y pensadores* (2007) és un volum que pot ser llegit –més que com una prova d'un culte malaltís– gairebé com una autobiografia intel·lectual, ja que és una peregrinació per les obres dels autors que l'han marcat, una invocació a

Seguint la petja de Cees Nootboom, quaranta literats han visitat els sepulcres dels 'nostres' autors consagrats

llegir-les. Tot va començar amb una visita a la tomba de Proust, l'any 1977, quan estava "totalment posseït" per Albertine i Charlus, i el llibre va anar prenent forma dins el seu cap fins a la seva publicació, el 2007.

Inspirant-se directament en aquesta obra (que Debolsillo acaba de treure en edició de butxaca), els escriptors Xavier Cortadellas (la Bisbal d'Empordà, 1956) i Judit Pujadó (Barcelona, 1968) van tenir la bona idea de fer una adaptació catalana *sui generis*, i retre així un homenatge als "nostres escriptors", autors que, pel fet d'escriure en català, "ho van tenir més difícil per assolir el somni de tot creador: arribar a la humanitat sencera". I, efectivament, en la llista de Nootboom, no n'hi ha cap de català

(sí en canvi Robert Graves, que com ell va viure a Mallorca).

Tombes il·lustrades, el primer volum de les edicions Sidillà, a banda d'incloure els retrats de les tombes en qüestió (unes fotografies realitzades per Judit Pujadó i Eduard Punset), multiplica les mirades perquè, en lloc d'un sol "pelegrí funerari" recull els treballs d'un grapat d'escriptors que han visitat les tombes de Ramon Llull, Ausiàs March, Baltasar Porcel, Josep Carner, Jacint Verdaguer, Joan Maragall, Caterina Albert i Andreu Vidal, entre d'altres, literats alguns d'ells molt coneguts, d'altres no tant, d'arreu dels Països Catalans.

Les "parelles" o "còmplices" s'han establert tenint en comp-

ta afinitats, admiracions i orígens compartits. Els escriptors que escriuen els textos són d'horitzons molt diversos i n'hi ha tant de consolidats com de novells, a banda d'incloure dramaturgs (Joan Ollé), i periodistes (Victor-Manuel Amela, Vicent Sanchis). L'escriptora Maria Mercè Roca escriu sobre la tomba de Mercè Rodoreda que es troba al cementiri de Romanya de la Selva; Isabel-Clara Simó, sobre la de Vicent Andrés Estellés a Burjassot; Vicenç Pagès, sobre la de Caterina Albert al cementiri marí de l'Escala; Bartomeu Fiol ho fa sobre la de Baltasar Porcel a Andratx; Miquel Pairolí reflexiona sobre la de Josep Pla al cementiri de Llofriu; Isabel Olesti s'ocupa de la de Gabriel Ferrater a Sant Cu-

A l'esquerra, llosa de Carles Riba; al centre, el nínxol de Baltasar Porcel; a dalt a l'esquerra, el panteó d'Eugeni d'Ors, i a sota, la làpida de Joan Sales.

gat i Narcís Comadira, de la de Verdaguer al cementiri de Montjuïc, per posar alguns exemples.

En els casos en què no hi ha tomba pròpiament parlant (perquè s'han llançat les cenes en la natura), s'han buscat espais alternatius. Víctor-Manuel Amela visita l'ermita de la Mare de Déu de l'Abellera, a les muntanyes de Prades, que van acollir les restes de Joan Peruchó, i Ferran Sáez viatja fins a Mequinensa per evocar Jesús Moncada.

La majoria d'escriptors (els vius), narren tal com fa Nootboom les sensacions que van experimentar a l'hora de trepitjar el cementiri i recollir-se davant del sepulcre. Rememoren l'obra de l'intel·lectual en qüestió.

D'altres proposen un text purament ficcional. És el cas de Borja Bagunyà, que explica un somni en què apareix el mateix Josep Maria Segarra que sembla que va tenir realment; o Jaume Subirana, que esbossa un poema inspirant-se en el cementiri de Montjuïc, on jau des del 1926 Joan Salvat-Papasseit. Eduard Márquez fa una invocació a llegir Joan Vinyoli, un poeta que l'acompanya des de fa més de trenta anys, mentre que Lolita Bosch defensa que Blai Bonet "té gust de sorra".

Per les fotografies en blanc i negre, a banda del panteó d'Artur Bladé Desumvila i el d'Eugeni d'Ors, les escultures funerà-

ries de Mercè Rodoreda i Carles Riba, la majoria són tombes discretes, nínxols alienats en façanes interminables, tombes, algunes, amb les flors marcides de data o, simplement, sense flors, monuments que disten molt d'aquelles tombes del Père Lachaise de París, un cementiri que acull les restes d'una bona pila de plomes de prestigi, i no només franceses, sinó també internacionals. L'escriptor mallorquí Melcior Comes, "parella" de "don" Llorenç Vilallonga, posa sobre la taula precisament aquesta indiferència envers els "nostres" morts, una indiferència que no deixa de ser res més que oblit, mentre que Oscar

Wilde sempre té notes, roses i petons estampats amb carmí sobre la làpida, i sobre la llosa de marbre negre de Proust (tan admirat per Villalonga), és fàcil trobar un manoll de lliris frescos. Melcior diu que els admiradors de Balzac (el *best-seller* dels morts per Nootboom) deixen salsitxes sobre el llibre de metall que corona la sepultura.

En canvi, a les tombes dels poetes catalans, pràcticament no hi ha res. Només sobresurt, tristament penjat en un angle del nínxol de Joan Vinyoli, un poema d'una admiradora, i en la de Verdaguer, unes flors fresques. "En general les tombes estaven força abandonades, i el més trist és que com més recents eren, encara més", explica Judith Pujadó, una escripto-

ra que ja s'havia submergit en el tema funerari a *Vint-i-cinc cementiris i dues tombes de les comarques gironines* (Vitel·la).

Per a aquells lectors que vulguin visitar les tombes, el llibre insereix a manera d'epíleg un mapa del cementiri de Montjuïc amb les localitzacions de les sepultures dels escriptors i un mapa dels Països Catalans amb la resta de tombes visitades. Els coordinadors del volum ja projecten una segona entrega, que reculli tombes que han quedat fora.

Pel que fa a l'editorial Sidillà, que té la vocació de "recuperar l'imaginari col·lectiu català", prepara una monografia sobre els "pobles perduts", seguint la petja del treball que va fer Maria Mercè Marçal al Pallars. *